

McDonalds Radio University

AKIRA TAKAYAMA

Van non-site naar plek van kennis

Jasper Delva
Gezien op 12 mei 2021
Mc Donalds, Beursplein Brussel
Kunstenfestivaldesarts

Het Kunstenfestivaldesarts spreidt zich voor de editie 2021 weer uit over het hele grondgebied van Brussel. Dit jaar strijkt het ook neer op een ongewone locatie: het McDonalds-filiaal aan het Beursplein. Tien dagen lang kan je er les volgen aan de 'McDonald's Radio University'. Dit project van de Japanse theaterregisseur Akira Takayama bestaat uit een reeks lessen over kennis die zelden een plaats krijgt in de samenleving. Zo leerde ik hoe je huizen kraakt en groeiden mijn inzichten over *drag* en non-binariteit. En er staat nog veel meer lekkers op de menu.

16 MEI 2021

Ik begaf me op woensdag- en donderdagavond naar de 'McDonalds Radio University'. De terrassen waren net terug open. Al doe ik graag een terrasje, ik had het terras van de Mc Donalds nooit bewust opgezocht, zeker geen twee dagen op rij, was het niet van deze *lectures* naar een concept van Akira Takayama.

Deze 'gedecentraliseerde en mobiele universiteit' ontstond in 2017 in Frankfurt, toen Takayama *artist in residence* was in het *Kunstlerhaus Mousonturm*. Hij bouwde het theatercafé er om tot een McDonalds. Dat was aanvankelijk niet naar de zin van de lokale kunstscène. Tot ze merkten dat je er niet enkel *Big Macs* en *Chicken Nuggets* kon bestellen, maar ook een *radio lecture*. De bekende frietjes, die overal ter wereld hetzelfde smaken, kregen een sausje van kennisuitwisseling en -ontwikkeling mee, aangemaakt door mensen die maatschappelijk doorgaans uit de boot vallen. Dat kon de Frankfurter *art scene* dan wel weer smaken.

Takayame bedacht dit opzet toen hij nog in Tokio woonde. Hij werd er het slachtoffer van chantage. Om die te ontlopen ging hij eerst op hotel. Toen dat te duur werd, verschuilde hij zich in McDonalds-filialen. Daar ontdekte hij het bestaan van de 'McDonalds Refugees', mensen onderweg of op de vlucht die de fastfoodketen gebruiken omdat je er gratis Wi-Fi hebt, je telefoon kan opladen,

het sanitair kan gebruiken en zelfs kan slapen. Terwijl je er natuurlijk ook een snelle en goedkope hap kan meepikken. Maar Takayama ontdekte ook dat de mensen die hier aanspoelen kennis uitwisselen over hun tochten en hoe ze problemen onderweg het hoofd bieden.

Dat sloot aan bij 'Thinkbelt', een breder project van Takayama, dat al loopt sinds 2017. De naam verwijst naar een nooit uitgevoerd idee van de Britse architect Cedric Price. Hij wilde het regionale Engelse spoornet ombouwen tot een open universiteit. Takayama verplaatste het idee van Price naar de 'Balkanroute', de clandestiene route voor vluchtelingen van het Midden-Oosten, over de Balkan naar West-Europa. Langs die route liggen nogal wat vestigingen van Mc Donalds. Frankfurt werd voor even het symbolische eindpunt van die 'Thinkbelt', maar sinds Kunstenfestivaldesarts werd deze band verlengd tot in Brussel.

Takayama ontdekte dat mensen die hier aanspoelen kennis uitwisselen over hun tochten en hoe ze problemen onderweg het hoofd bieden

Maar wat houdt deze utopische universiteit voor niet of zelden erkende kennis nu in? Met enige schroom kijk ik wat rond op het terras van de McDonalds. Ik zie een vrouw praten in een microfoon. Ze verwijst me door naar een standje van het festival. Daar krijg ik een klein radiootje en oortjes. Op radiofrequentie 90.6 fm verwelkomt een stem me in de 'McDonald's Radio University'. Ik zoek me een plekje op het terras tussen de mensen die smikkelen van Big Mac's en McFlurry's.

Op woensdag krijg ik les van Abdelkader Amoura. Hij heeft het over 'Squatter, recycler, récupérer: 3 stratégies de survie en ville', een boeiend verhaal op over huizen kraken. Waarop moet je letten? Hoe ga je om met de politie? Hoe leef je samen in soms moeilijke omstandigheden? Met een stem die veel levenservaring verraadt, vertelt hij met passie over zo'n leven in de stad. Amoura maakt de soms harde realiteit van huizen kraken heel concreet. Je mag een gebouw dat verlaten lijkt bijvoorbeeld nooit betreden zonder een paar dagen op de uitkijk te staan, tot je zeker bent dat er 's avonds geen licht brandt.

Donderdag is Kevin Champt mijn professor. Ik krijg een les genderstudies getiteld 'Drag Queen Patient Zero'. Hij heeft het over non-binariteit, micro aggressies en sociale tweedelingen als normaal/abnormaal. Net als bij Amoura maakt het persoonlijke verhaal van deze prof een werkelijkheid die gewoonlijk ver van je bed is veel concreter. Champt stelt het lichaam voor als een leeg canvas. Zoals een schilder verf en kleur aanwendt, gebruikt Champt het hele spectrum van gendersignalen om dat canvas van het lichaam in te kleuren. Wellicht vinden vele toehoorders dit wat eng. Hoe beklemmend normen ook zijn, ze maken de dingen ook makkelijker en duidelijker. Champt ziet de oneindige variatie in genderexpressie echter net als een troef, een ruimte van vrijheid die energie geeft.

Deze 'radio lectures' duren tussen een kwartier en een half uur. Kort dus. Toch bieden ze een interessante ervaring, en dat niet alleen omwille van de behandelde thema's. De *setting* van deze persoonlijke verhalen in een McDonalds zet je aan het denken. Fastfoodketens zijn typische non-plekken. Er passeren veel mensen, maar er is weinig echte interactie. *'In and out'*, daarop is de ruimte bedacht. Maar plots krijgt deze non-plek een andere aard, omdat ik me via dat

radiootje verbonden voel met de persoon die ik aanhoor. Het geeft aan hoe je zo'n non-sites kan recupereren voor een ander gebruik.

Plots krijgt deze non-plek een andere aard

Bovendien lijken deze *radio lectures* typische sociale rollen om te keren. Doorgaans verwacht men van mensen in de marge van de samenleving dat ze de bereidheid tonen om de lokale taal en gebruiken te verwerven of een stiel te leren. Hier gebeurt het omgekeerde. Zij die niet erkend worden leren ons, 'het publiek', de erkende leden van de samenleving, iets. Takayama suggereert zo dat 'het publiek' wel iets kan opsteken van mensen die hierheen vluchtten of hier als abnormaal worden bestempeld.

Het is een uitdagende gedachte die snel concreet wordt. Vanop mijn plekje op het terras valt het me op dat een aantal Big Mac-eters bedenkelijk kijkt en wijst naar Champt tijden hun lecture. Ik weet niet of ze kunnen horen wat er verteld wordt, maar de afkeurende blikken en priemende vingers zijn er wel.

Het toont enerzijds de sterkte en noodzaak van Takayama's concept, maar legt ook een pijnpunt bloot. Takayama verklaarde namelijk in een interview dat zijn McDonald's Radio University een Theater 2.0 creëert, een plek waar verschillende culturen, etnische groepen en sociale klassen elkaar ontmoeten. Hij zou zo het erg homogene publiek van het klassieke theater verruimen. In theorie klopt dat, maar een staande praktijk wordt het hier nog niet. Blijft het toch een utopie van een 'andere' universiteit / universaliteit? Champt krijgt er alleszins niet minder applaus voor.

Nog tot en met 20 mei, elke dag om 19u aan de McDonalds op het Beursplein.